

10. Падафет Ю. Г. Гідність людини як ключова державноуправлінська цінність. *Теорія та практика державного управління*. 2014. Вип. 2. С. 29–35.

11. Ирландия против Великобритании: решение Европейского Суда по правам человека от 18.12.1978. URL: <http://www.rrpo1.narod.ru/echr/translation/translation/ireland.htm> (дата звернення: 28.04.2017).

12. Тайрер против Великобритании // Сайт Олега Анищика о подаче жалоб против России в Европейский Суд по правам человека. URL: http://european-court.ru/uploads/ECHR_Tyrer_v_the_United_Kingdom_25_04_1978.pdf (дата звернення: 28.04.2017).

Одержано 10.05.2017

УДК 343.351(477)

Анна Євгенівна ОВЧАРЕНКО,

студентка 2 курсу 9 факультету Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, м. Харків

*Науковий керівник: **Крайник Григорій Сергійович,***

кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінального права № 1

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, м. Харків

НИЗЬКИЙ РІВЕНЬ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ЯК ОБСТАВИНА, ЩО ЗБІЛЬШУЄ РІВЕНЬ КОРУПЦІЇ

Розглянуто вплив рівня заробітної плати на стан корупції в державі. Доводиться, що низька заробітна плата сприяє зростанню рівня корупції, а суттєве збільшення заробітної плати призводить до зниження рівня корупції у разі низького рівня безробіття у державі.

Ключові слова: заробітна плата, безробіття, рівень сприйняття корупції.

Корупція – протиправна діяльність, яка полягає у використанні службовими особами їхніх прав і посадових можливостей для особистого збагачення; підкупність і продажність громадських і політичних діячів [1]. Перелік корупційних злочинів міститься у примітці до ст. 45 Кримінального кодексу України. Корупція є одним із шляхів досягнення нерівного соціального стану, що характеризується неправомірністю, а іноді і протиправністю поведінки членів суспільства у відносинах у сфері державного управління [2, с. 44].

Корупція є серйозною проблемою для українського суспільства. За результатами досліджень Transparency International, за рівнем сприйняття корупції Україна посідала 131 місце з 176 країн, а в 2007 році Україна займала 118 місце з 175 країн. За цими показником можна

зробити висновок, що рівень корупції в Україні дещо зріс, корупція оцінена як одна з найбільш серйозних проблем в країні поряд із низьким рівнем життя населення, безробіттям, злочинністю та дорогим і неякісним медичним обслуговуванням [3].

Між іншим, заробітна плата в Україні на 2007 рік становила 268 \$, а у 2016 році 192 \$ [8]. За даними Міністерства фінансів, рівень безробіття в Україні на 2007 рік становив 6,9 %, а у 2016 році 9,7 %. Таким чином, безробіття та низька заробітна плата збільшують рівень корупції [9].

Виникнення і зростання корупції відбувається в певному соціальному середовищі, що створює для неї сприятливі умови. Загальною умовою її розвитку є перебування держави в перехідному етапі, що являє собою якісні зміни соціальних, політичних та економічних інститутів і зв'язків. Влада як засіб управління переходить від однієї керівної соціальної групи до іншої, між ними виникає боротьба за панівне соціальне становище. У зв'язку з цим, такі риси перехідного періоду, як слабкість державної влади та соціального контролю, загострене соціальне протистояння, відсутність ефективної правової системи якісно характеризують середовище, де виникає і розвивається корупція [2, с. 52].

Однією з причин корупції в Україні є низький рівень заробітної плати. В інформаційному бюлетені «Бюрократ» наводиться категорична думка щодо причин виникнення корупції: держава «... встановлює мізерні посадові оклади і «закриває очі» на те, що представник тієї чи іншої професії у такому випадку розраховує на «приховані можливості» посади. Це є основною причиною корупції та використання службового становища у власних цілях» [4].

Поведінка представника тієї чи іншої професії може характеризуватися скоріше «задоволенням» переваг, ніж їх «максимізацією», і, отже, вони будуть корумпованими настільки, наскільки це необхідно для досягнення «справедливого» доходу. Іншими словами, представники тієї чи іншої професії можуть легко відмовлятися від корупційних можливостей, маючи відповідну заробітну плату. Цей погляд на проблему корупції поділяє американський вчений Пітер Лі, який зазначав, що проблема полягає не в тому, щоб платити досить високу зарплату для запобігання корупції, а в тому, щоб не платити таку низьку зарплату, яка підштовхнула б до корупції працівника, що прагне забезпечити собі звичний рівень споживання. Нереалістично низька заробітна плата завжди стимулює корупцію і з часом призводить до того, що в суспільстві починають дивитися на неї крізь пальці [5, с. 7].

На нашу думку, сьогодні необхідно звернути увагу на представників медицини та освіти, тому що усі мешканці України звертаються до працівників цих сфер, відповідно, якщо ці особи не корумповані, то рівень корупції зменшується, якщо вони більш

корумповані – то рівень корупції збільшується. Але під впливом низької заробітної плати, та низького фінансування цих сфер діяльності, вірогідність загрози корупції значно збільшується у разі низького рівня безробіття у державі.

Сфера охорони здоров'я, на мій погляд, недостатньо контролюється державою, значною мірою не враховується офіційною статистикою, унаслідок чого її обсяги не включаються до валового внутрішнього продукту і не оподатковуються, а є джерелом незаконного привласнення частини результатів суспільної праці у вигляді прибутку, майна, цінних паперів тощо. Витрати на сектор тіньової медицини в Україні сьогодні становлять близько 3 млрд грн щорічно, а згідно з даними соціологічних опитувань кожна десята гривня з витраченої суми домогосподарств іде на неофіційну, тіньову оплату послуг з охорони здоров'я [6, с. 4]. Поширеність тіньової економіки у сфері охорони здоров'я є одночасно і наслідком, і підґрунтям корупції, особливо низової її форми – повзучої приватизації.

Повзуча приватизація – це вид корупційних дій, коли медичні працівники використовують робочий час, робоче місце, устаткування та інші ресурси державних медичних закладів з метою отримання особистої вигоди, тобто фактично займаються приватною практикою за рахунок держави. Саме такий вид корупційних діянь притаманний країнам з перехідною економікою, що обумовлено низкою сприятливих факторів: низьким соціально-економічним захистом медичних працівників, неефективними механізмами державного управління і державного контролю за діяльністю галузі в цілому і підприємницькою діяльністю у сфері охорони здоров'я, зокрема бюрократичними ускладненнями під час одержання ліцензій на приватну діяльність, законодавчою невизначеністю місця та відповідальності посадових осіб у сфері охорони здоров'я з огляду на антикорупційне законодавство тощо [6, с. 4–6].

**Причини надання та одержання неправомірної вигоди
в державних медичних закладах України [6, с. 6]**

Причина	%
Через низьку заробітну плату медичних працівників	76
Через вдячність пацієнтів за вже надані якісні медичні послуги	75
Через намагання пацієнтів у такий спосіб отримати якісне медичне обслуговування	54
Через намагання окремих пацієнтів одержати фальшиві медичні довідки	27
Через недосконалість законів, безкарність	17
Через природну схильність людини до одержання неправомірної вигоди	10

Корупція в освіті поширюється, коли ролі, інтереси та можливості учасників корупційної угоди доповнюють одне одного. У багатьох джерелах говориться про те, як викладачам хронічно недоплачують, причому настільки, що вони змушені шукати додаткового заробітку, щоб звести кінці з кінцями. Як зауважив міністр освіти в 2003 році, середня викладацька зарплата настільки низька, що знадобиться «126 років, щоб зібрати на придбання житла, якщо не їсти і не пити». Узагалі в студентському середовищі корупція є в цілому прийнятною. У одному з опитувань 32 % респондентів із числа студентів вузів прагматично сприймають корупцію як шлях до вирішення проблем. 11 % навіть пішли далі й погодились, що корупція є звичайною складовою життя. Толерантність у ставленні до корупції у вищій освіті навіть зростає [7, с. 14–15].

Для більш зрозумілої картини проблеми отримання заробітної плати хочу навести порівняльний приклад отримання середньої заробітної плати Україні і США. За рівням сприйняття корупції США посідає 18 місце на 2016 рік, а Україна – 131 місце. [3].

Середня заробітна плата України по відношенню до середньої заробітної плати США (за дослідженням Блог Сео Сайт) [8]

Год	Ср. з/п Україна, грн	Ср. з/п Україна, \$	Ср. з/п США, \$	Курс грн до долара США
2000	230	42	2,680	6
2001	311	57	2,743	6
2002	376	68	2,771	6
2003	463	84	2,839	6
2004	591	111	2,971	5
2005	804	157	3,079	5
2006	1,043	207	3,221	5
2007	1,353	268	3,367	5
2008	1,809	342	3,554	5
2009	1,909	245	3,795	8
2010	2,247	283	3,906	8
2011	2,639	331	4000	8
2012	3,032	379	4,100	8
2013	3,274	410	4,300	8
2014	3,470	290	4,400	12
2015	4,207	200	4,400	21
2016	5,002	192	4,892	26

Залежно від ефективності реформ рівень корупції в Україні то зростає, то знижується. Однією з причин зростання рівня корупції був і

залишається низький рівень заробітної плати. Для перешкоди корупції та вдосконалення законодавства України, на мою думку, необхідно провести зміни розподілу фінансування медицини та освіти, для більш ефективного надання своїх послуг людям, збільшити винагороду за виконану роботу.

На сьогоднішній день (червень 2017 року) мінімальна заробітна плата в Україні становить три тисячі двісті гривень. Я пропоную при прийнятті Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік», збільшити мінімальну заробітну плату до семи тисяч гривень. У такому випадку працівники медицини, освіти та інших важливих сфер життєдіяльності будуть більше дорожити своїм робочим місцем, у них значно зменшиться потреба неправомірну вигоду, оскільки той рівень заробітної плати, який пропонується, може забезпечити їм гідне життя. Таким чином, низька заробітна плата сприяє зростанню рівня корупції, а суттєве збільшення заробітної плати призводить до зниження рівня корупції у разі низького рівня безробіття в державі.

Список бібліографічних посилань

1. Корупція // Вікіпедія: віл. енцикл. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Корупція> (дата звернення: 07.05.2017).
2. Мартиновський В. В. Причини та умови виникнення корупції в державному механізмі // Корупція в Україні: питання протидії/за заг. ред. В. М. Гаращука. Харків: ФОП Панов А. М., 2015. 168 с.
3. Рейтинг стран мира по уровню восприятия коррупции // Гуманитарные технологии: информ.-аналит. портал. URL: <http://gtmarket.ru/ratings/corruption-perceptions-index/info> (дата звернення: 07.05.2017).
4. Побережний В. В. Сутність та причина корупції в системі органів державної влади. 7 с. URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10pvvodv.pdf> (дата звернення: 07.05.2017).
5. Вплив економічних чинників на протидію корупції // Інститут прикладних гуманітарних досліджень: сайт. URL: http://www.iahr.com.ua/files/works_docs/125.pdf (дата звернення: 07.05.2017).
6. Попченко Т. П. Розвиток державно-управлінських механізмів протидії виникнення корупції у сфері охорони здоров'я України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 25.00.02. Київ, 2010. 24 с.
7. Гендерні аспекти корупції у вищій освіті України // Інститут прикладних гуманітарних досліджень: сайт. URL: http://www.iahr.com.ua/files/works_docs/130.pdf (дата звернення: 08.05.2017).
8. Средняя зарплата в Украине с 1984 по 2016 год в гривнах и в долларах США // SeoСайт: блог. URL: <http://seosait.com/s-z-in-ukraine-s-1984-2015-god-v-grivnax-i-dollarax-usa/> (дата звернення: 08.05.2017).
9. Уровень безработицы в Украине // Минфин: финанс. портал. URL: <http://index.minfin.com.ua/people/unemploy.php> (дата звернення: 08.05.2017).

Одержано 10.05.2017

